

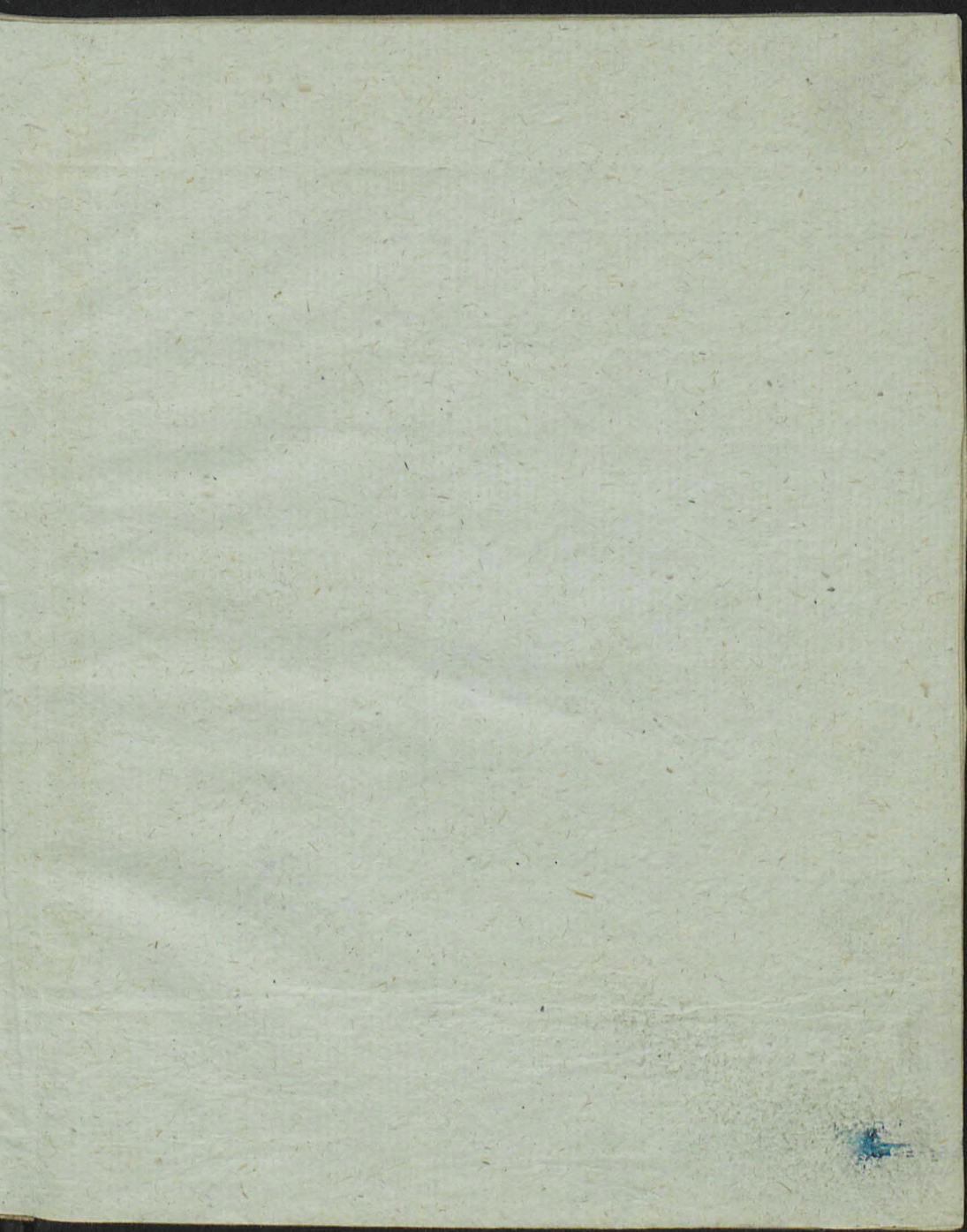
BIBLIOTEKA

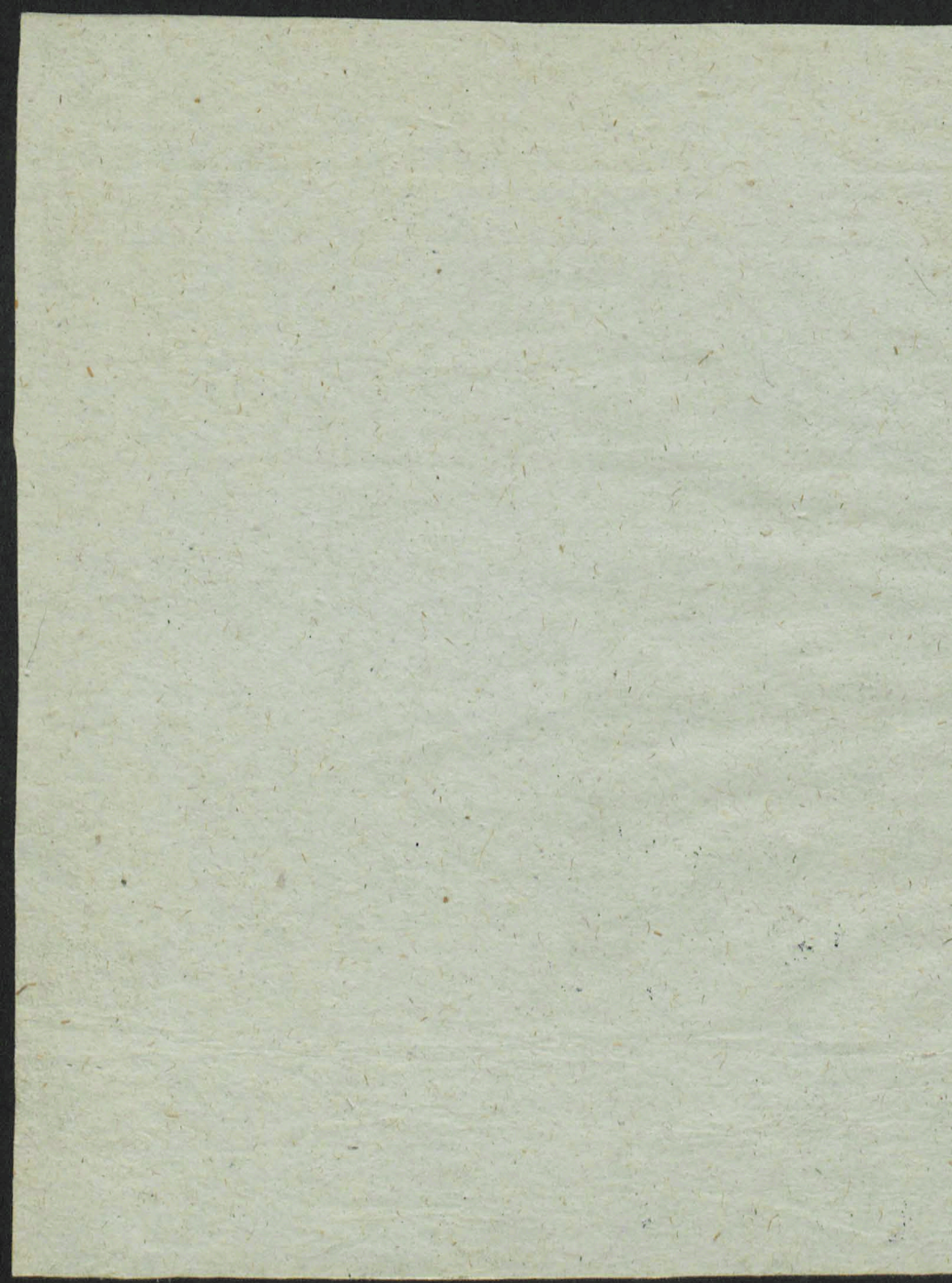
Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVII

1.666

100

184

VESTIBVLVM /
REGNI
POLONIÆ

præparans

LINGVÆ GENTIS Q³
POLONICÆ STUDIO-

sum ut citius Lingvæ particeps
rerumque Polonicarum facilius
peritus fiat, adorna-

tum

opera ac studio

Jacobi Gadebuschii Poir:

DANTISCI

Typis Rhetianis. Año cto Inc xxi.

MAGNIFICIS

Strenuis, Nobilissimis atq; Amplissimis

VIRIS

DN. ARNOLDO AB HOLTEN

illustris Reip. Dantiscanæ Præconsuli

atq; Protoscholarchæ præclarissimo

DN. JACOBO CONNERTO

Ejusdem Reip. Consuli optatissimo

Orthodoxæ fidei, piorum Ecclesiæ membrorum

atq; melioris rei literariæ

Nutriciis meritisimis

DNN. atq; Patronis meis benignissimis

NEC NON

Integerrimis atq; Præstantissimis

VIRIS

DN. BALTHASARI HARDERO

DN. JACOBO HILTEBRANDO

Civibus atq; Mercatoribus Dantiscanis

florentissimis

Pietatis veræ atq; literarum amantissimis

Fautoribus atq; promotoribus meis colendisimis

hoc

Regni Poloniæ Vestibulum tanquam

Grati animi intimiq; cultus

mnemosynon

humiliter & submisse nuncupo.

JACOBUS GADEBUSCHIUS

Grisenbergâ - Pomeranus.

XVII - 1666 - III

LITERÆ Linguarum omnium simplicissima sunt Elementa & prima fundamenta. Fundamentis autem non bene positis quicquid superstruxeris corrueat, adferente candidissimo illô Authore Fabio Quintiliano. Quare non abs re fecisse videbimur; quod aliorû insistentes vestigiis hanc Alphabeti Polonici exercitationem susceperimus: siquidem vel unica litera perperam pronunciata totum reliquum hominis sermonem mirum in modum deformat, ut animadvertere licet in illis, quibus Natura pronunciationem literæ R negavit: Quâ tamen uti primam artis suæ literam, naturâ sibi negatam, ita emendavit Demosthenes ut oratorum primus & summus evaserit. Cur & Nos non annitamus in *εὐφρασία* linguæ quantumvis non genuinæ? Iccircò sine pluribus rem ipsam aggrediemur & pauca de Alphabeti præcipuè Polonici affectionibus disertabimus. Sed quædam plenioris cognitionis causâ, generatim de literarum definitione; Speciatimq; de numero literarum polonicarum; tum pauca quoq; veluti *ναὶὰ διέξοδον* de earundem origine præmittemus.

Litera est minima pars vocis individua.

Definitionem hanc dedit I. C. Scaliger c. 4. & 5. l. 1. de causis L. L. Ubi simul rationem Notationis reddit: Exemptis (inquit) ex prisca nominis origine aliquot elementis, cum primû dictæ essent lineaturæ, literæ postea factæ sunt. Sicut apud Græcos *γράμματα παρὰ τὴν γραμμὴν*. Evenit deinde, ut quoniam album nigredine adspargeretur atq; ei quasi officeretur, ut ea

gnificatio latius fusa sit & litura inde etiam macula diceretur. Obliterare autem Verbum non à literis ut dixere sed à lituris dictum est versâ scilicet vocali. Quemadmodum à fœnus, fœneror, à pignus pigneror & à tempus tempero : Sic à lineando linere. Unde lineatura & literæ & lituræ, ex eodem fonte æquè omnia.

Hactenus Scaliger de definito. Ipsa porro definitio constituitur 1. è Genere : *Pars*. 2. Respectu Totius : *Vocis* quæ primarius etiam est finis literarum. Siquidem litera ideo scribitur ut dictionem constituat ad expressionem *Ἰὼν ἐν τῷ ψύχῃ παθημάτων*. 3. Differentiâ pars individua.

Literæ Polonicae sunt viginti & una :

a, b, c, d, e, g, h, i, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, w, y, z,

Tot recenset Nic. Volkmarus in Grammatica sua Polonica. Totidem recenset Latinas I. C. Scaliger l. 1. de causis L. L. c. 6. Postea vero Volkmarus ibidem fere quadraginta recenset ; alii etiam plures. Quid hic dicendū ? Respondemus cū Christ. Becmanno è c. 3. Manuductionis ad L. Lat. Omnino sufficit numerus, quatenus essentia literarum sine accidentibus consideratur. Quin etiam pauciores forte statui possent : Sicut Scaliger testatur eod. c. xvi. tantum principio in Græciâ extitisse literas à phœnicia, ut ajunt, Cadmi opera receptas : A, B, Γ, Δ, Ε, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ο, Π, Ρ, Σ, Τ, Υ, Palamedem autem adjecisse ε, φ : Epicharmum θ, χ, Simonidem Η, Ω. Itemq; Ζ, Ψ. Istæ verò posteriores non simplicis sed duplicis sunt potestatis. ε valet κσ. φ Latine ph. θ Lat: th. χ Lat: ch. Η duplex ι. Ω duplex ο. Ζ ds vel ts. Ψ pl. Sed quia interdum nimis ἀριβολογίξεν plus obest quam prodest, receptum literarum numerum tenemus, cui si quid deest mox in affectionibus subjungetur. Iam de fonte literarum pauca hic addere libet.

Literarum originem varii variis assignarunt. Nos sine ambagibus ad rem ipsam anhelantes uti melioris omnis sapientiæ : Ita etiam literarum Inventores affirmamus esse Hebræos id quod cū ex figuris tum ex nominibus colligere licebit.

XXI
 K
 F
 E
 N
 E
 D
 .
 A
 S
 P
 O
 N
 A
 T
 I
 C
 I
 T
 A
 T
 I
 O
 N
 E
 S

- Media Virgula retineatur; reliquæ lineentur. - A
- { Invertatur & rectilinea, cum inferior } ----- B
 tum superior, curventur. }
- { Rectâ invertatur formâ & puncta in- } ----- Γ
 feriora abjiciantur. }
- Linea adjiciatur ut triangulus appareat. - - - - Δ
- Græci semicirculū; Latini fere totū retinuerunt. H c
- { Hoc Græci, si o respicimus, parum } ----- O Φ
 immutarunt: si φ; valde. }
- Addatur virgula inferior. - - - - - Z
- Trajiciatur; linea sinistra transfigatur. - - - - X
- { Sinistra figura abjiciatur, dextrumq; } ----- T
 cornu augeatur. }
- Rectificetur. - - - - - I
- Linea superior & inferior transponatur. - - - K vel C
- { Leviter immutetur utraq; linea supe- } ----- Λ L
 rior; reliquum figuræ abjiciatur. }
- { Transponatur basis sive litera inferi- } ----- M
 or facileq; formabitur. }
- Tres lineæ transponantur. - - - - - N
- Lineetur dabitq; materiam ἢ σίγμαλος. - - - - Σ
- Abjiciatur unum cornu leviterq; mutetur. - - Γ
- { Abjiciatur lineola cum punctulo de- } ----- Π
 xtrō; deinde transponatur. }
- { Oculus alter dematur & forma quæ- } ----- Z
 dam ἢ z apparebit. }
- { Ansa sinistra aliquantisper demittatur } ----- K
 & transformetur. }
- { Invertatur superiori lineola curvatâ } ----- P vel g
 in sinistrum latus. }
- Basis lineetur, iterumq; emerget materia ἢ z. - Σ
- { Linea superior protendatur & quasi } ----- T.
 duplicetur dextro pede. }

Atq̄ hæc quidem ratio deductionis alicubi inæqualior videtur, verum cogitemus similitudinem hic esse, quæ etiam est dissimilis. Alias enim non esset ὁμοιότης sed ἰσότης. Tum literæ quocq̄ hebraicæ quibus jam utimur, Hieronymo teste novæ sunt aut saltem interpolatæ. Interim tamen vestigia hic videre licet ex quibus non obscurè perspicimus: Græcos debere sua Elementa Hebræis. Id quod manifestius etiam, dum nomina literarum inter se conferentur, elucebit.

Aleph	Α λφα	
Beth	Β η βα	
Gimel	Γ αμμα	
Daleth	Δ ελτα	
He		lat. Ha
Vau		Vau
Dsajin	Ζ η ζα	
Cheth	Χ ι	
Teth	Θ η θα	
jod	Ι ω ια	
Caph	Κ αππα	
Lamed	Λ αμβδα	
Mem	Μ υ	
Nun	Ν υ	
Samech	Σ ιγμα	
Ngajin	Γ αμμα	
Pe	Π ι	lat. Pe
Tfade	Ζ η ζα	
Koph	Κ αππα	
Resch	Ρ ω	
Schin, Shin	Σ ιγμα	
Thau	Τ αυ.	

Cæterum sicut Lingva Græca literas suas Hebraico idiomati acceptas refert: Ita Linguam Latinam & cum Latina Germanicam simul & Polonicam suos Characteres acceptos referre

referre oportet Græcanicæ Lingvæ. Atq; ut de Germanicâ nihil addamus Latina & Polonica olim vel tota vel maximam partem fuit Græca. De Latina testis est Plinius l. 7. c. 58.

Veteres (literas) Græcas fuisse easdem pœne, quæ nunc Latinæ, indicio erit Delphica tabula antiqvi æris, quæ est hodie in palatio, dond principum Minervæ dicata, in Bibliotheca cum inscriptione tali:

ΝΑΥΚΙΡΡΑΤΕΣ ΤΙΚΑΜΕΝΟΝ ΑΘΕΝΑΙΟC ΚΟΡΑΙ
ΚΑΙ ΑΘΕΝΑΙ ΑΝΕΘΕΚΕΝ.

Hodie legimus: Ναυσικράτης Ἰσαμένης Ἀθηναῖος κόρα καὶ ἀθηναῖ ἀνέθεκεν.

Testis insuper est Dionysius Halicarnasæus cujus hæc sunt Verba lib. I. ἀρχαιολογίας Ῥωμαϊκῆς :

Ῥωμαῖοι δὲ Φωνὴν μὲν εἴτ' ἀκραν βάρβαρον εἰδ' ἀπηρετωμένως ἐλάδα φθέγγονται, μίλην δὲ ἕνα εἰς ἀμφοῖν, ἧς ἐσὶν ἡ πλείων αἰολῖς ἴετο μόνον ἀπολαύσαντες ἐκ τῶν πολλῶν ἐπιμίξεων το μὴ πᾶσι τοῖς φθόγγοις ἐρθεσπᾶν.

Id est :

Romani Lingvam neque extremè balbaram neque exactè Græcam loqvuntur sed mixtam quandam ex utrâq; : eaq; maximam partem Æolica est. Hoc tantum vitii habentes ex multa mistione quod non omnibus sonis rectè pronuncient.

Idem non inrectè affirmari potest de lingva Polonicâ. Quæ licet multa ex idiomate sancto sibi appropriaverit cum prononciationem ejus ante alias lingvas exprimendo; tùm Genus Masculinum, Fœmininum, Neutrum aliâq; similia retinendo : Tamen plura videtur sermonis sui incrementa à Græcis accepisse, cum quibus non tantum Numerum Dualem cum flexione tam Nominis quam Verbi insigniter sibi communem habet, (Verbi gratiâ :

Krolowi

Krola

Βάσιλεῖ sive Βασιλεί

Βασιλεία

Sic

Krolani

Wolam
Wolas
Wola

Boō
Boās
Boā.)

Sed & ipsa olim Græcis usa fertur literis. Cujus rei indicium est quod adhuc hodie liber Cyrilli contra Julianum Apostatam idiomate Vandalico scriptus, in Bibliothecâ Erfordiana seruari perhibeatur, hujusmodi literis :

A az	Б buki	В wiedie	Г hlahol	Д dobro
Є iest	Ж ziwietie	З ziolo	З ziemia	Ї ize
Й i,	К kako	Л ludie	М myslite	Н naß
О on	П pokoi	Р irey	С slowo	Т twierdo
Ч ik	Ш uk	Ф fert	Х hir	Ц ot.

Tantum de Generali definitione, numero obiterq; de origine; jam ad ipsas nos accingemus affectiones.

Affectio literarum Polonicarum est Simplex vel composita sive conjuncta.

Simplex est Vocalium vel Consonantium.

Affectio Vocalium est communis vel propria.

Communis, quæ omnibus vocalibus in plerisque omnibus Linguis convenit, est quæ vocalis longa vel brevis dicitur.

LONGA

BREVIS

ut :

A	lasta	bacillus	A	lasta	Gratia
E	zegnam	benedico	E	zegam	Uro
I	nic	filium	I	nic	Nihil
O	nos	nasus	O	nos	Culter
U	zusta	sqvama	U	vely zysta	Cochlear.

Hæc

Hæc Vocalium longarum & brevium sive magnarum & parvarum affectio è Lingva Hebræa Lingvarum fonte fluit. Quæ non solum earum *אֵתוֹן וְאֵי חֶטְוֹן* sibi appropriat sed & unamqvamq; suo vocat nomine. Magnas quidem appellat *Kamets, Tséri, Chirekgadol, Cholem, Schurek,* parvas verò

Patach, Segol, Chirekkaton, Kametschatuph, Kibbûts.

Kamets a magnum pronuntiatur ut Germanicum *Sadem* filium, *Gram* probus. Nec dubium est, olim quoq; apud Græcos & Latinos pronuntiationem ejus in usu fuisse, qua distinxerunt *πᾶσαδαι* possidere, *πᾶσαδαι* Gustare. *Målum* (pommum) *Målum* (incommodum) sed quæ hodie ferè evanuit.

Tséri pronuntiatur ut Germanicū *Regen* pluvia, *Segen* Benedictio. Idemq; crebrò auditur in Lingva Gallica ut facultas facultés, præterire Passér. In Græca quoq; literatura vocalem hanc, quæ in *ῥ* H latuit, quasi è tenebris revocarunt Viri eruditi, qui *ῥαχῆ* non quasi *ῥαχι*, sed quasi *ῥαχε* ob duplex è quò contractum est (*ῥαχεῖ ῥαχῆ*) pronuntiandum esse contenderunt. Contra etiamnum in Lingva Latina latet prisca vocalis hujus pronuntiatio, & ita latet ut vix ab ullo eruenda. Quis enim hodie pronuntiatione diuicriminat Venit præsens & Venit præteritum? Ita in Lingva quoq; polonica rarò observatur.

Chirekgadol pronuntiatur ut Saxonicum *Eidt* Tempus. Quomodo etiã pronuntiatur literæ Græcæ *ϕι*, *χι*, *ψι*. Latini, ut observant Critici, i longum lineolâ longiùs producta scripserunt ut: *vlna*, *amlcus*, *reglna*. Sic: *Majior*, *pejior*, ejus. Quod hodie in Latinitate à nonnullis eruditis renovari animadvertimus. Minus igitur mirum videri debet, si idem in polonorum scriptis deprehendatur.

Cholem pronuntiatur ut Germanicum *Mor/Morenlande* *Æthiops*, *Æthiopia*. Græci, teste Mureto, o magnum o duplici

plici scripserunt. Unde postea effectum ad celeritatem scribendi illud *omega* quod hodie utimur. Sed & prisca Latini duplex o scripserunt: moorus, voocem. Quin & alias ingeminarunt Vocales longas ut amaare, habere: Atq; ex hac antiquitate in obitum celeberrimi Poetae Friderici Taubmanni Verba praevit praconi Cl. Conrad^o Bachmannus hac inscriptione: FOUNUS INDICTIVOM. Hodie vero in quotidiana Latine scribendi consuetudine exolevit ista o *mupe* geminatio: raroq; apud Polonos invenietur: licet a Graecis constanter retineatur.

Schurek pronunciatur ut Germanicum *Suss*/ per Graecum *πῶς* & Latinum Purus vel Uro quod ab Ur focus descendit. Antiquitus apud Latinos scribebatur per OU, ne in exilitatem vergeret, auctore Festio.

Patach pronunciatur ut Germanicum *Haber* Avena. Dicitur nonnullis a Gallicum eod quod Gallis sicut & Polonis est frequentissimum.

Segol pronunciatur ut Germ: *Sehle* anima & ut Saxonicum *Leben* amare. Est & hoc Polonis usitatisimum.

Chirek valet i breve sive submissum, quale auditur in germanico *Rindt* Puer, omnibusq; in quolibet idiomate obvium est.

Chameeschatuph pronunciatur ut vocula Germ: *Tochterlein* Filiola quod o parvum a Latinis olim in u mutatum fuit ut *Numitor*, *Fabios* Fabius; id quod etiam apud Polonos non est infrequens in quotidiana loquendi consuetudine.

Kibbuts v Graecorum, cui simile est v Gallicum & y Polonicum nec non u Germanicum ut *Sür*/ *πῶς*, *Thür* *diva*. Latinis litera u *ῶ* v vicem & vocem supplet ut *Κύμινον*, Cuminum.

Fuit affectio vocalium communis, quam e fonte Sancto Linguae omnes hausserunt: Propria Linguae Polonica est, quae duae vocales priores a *o* e virgulantur.

A Virgulatum idem sonat quod *en* obrusō sonō ut *mata* quasi monka farina.

E.

E Virgulatum quasi *en* leniori quadam cum adspiratione effertur ut *rete* quasi rencken manum.

Tantum de affectione Vocalium: sequitur Consonantium.

Consonantes sunt mutæ vel Semivocales.

Mutæ Alphabeti Polonici sunt IX.

B, C, D, G, H, K, P, T, VV.

B.

B duplex est: Simplex quod simpliciter scribitur ut: *drab/ miles*. Virgulatum quod virgula transfigitur sicq; emollitur ut *jedwab Sericum*.

B bene pronunciant Poloni ut Hebræum Beth & ut nativum *βητα*. Etenim Bétha efferendum esse vel origo ostendere videtur. Facetè ideò in Vascones, qui pro BE nationis suæ vitio VE semper pronunciant, epigrammate I. C. Scaliger iussit, quod eorum *Vivere* sit *Bibere*. Sed Germanis nostris quoq; cavendum ne B pro P vel contrà P pro B utantur illisq; simile quid impingatur.

C.

C Duplex est: Simplex quod nude scribitur ut *caly totus*. Notatum quod notâ superius insignitur ut *Wić/ Restis*.

C apud Polonos semper ut Z Græcum & nunquam ut K profertur. Contrà apud Latinos ut K enunciatur in A, O, U, item L, R. Sic dicimus: Cacumen, conor curo, clarus, crimen. Eandemq; potestatem in E, I, Æ, OE, retinendam esse viri docti nostro seculo censent, nihilq; quo minus id fieri debeat obtendi posse quam consuetudinem adfirmant. Cæterum Petrus Friderus I. O. in Grammatica sua laudat Gallos quod C omnium optime pronunciant: Italos contra quod cum sibilō

Germanosq; quod tanquam Z potestatem ejus immutent, reprehendit. Aliter I. C. Scaliger: Galli C turpissime per sibilum edunt; ut non discernas cellamne an fellam audias: Germani nostrates non tam crasso sibilu: At Germani Belgæ & Hispani non aliter quam Galli Circumpadani & Veneti & Flamini & Ligures sibilu tenuissimo & balbo. Qui omnes redarguuntur eo, quod in fine dictionum Græcum servari sonum satis patet ut: hic, nec, ac, halec. Neq; enim sibilu terminantur sed in sicciorem sonum, qui apposita vocali debuit continuari. At quicquid id in sermone Latino: sanè in vernaculo sua quælibet Lingva obtinet idiomata & suas quasi virtutes, quas Lingvæ Studiosus in eâ Lingva, qua nata sunt, sectabitur atq; imitabitur.

D.

D eundem semper obtinet sonum ut *davam/ soleo dare.*
Idem est Daleth Hebræum, Delta Græcum & δ DE aliarum nationum. Id tantum observandum D à Germanis laxiore oris compositione; à Polonis arctiore atq; strictiore proferri. Locum itaque hic habet illud Scaligeri: D tam Græci quam Vascones atq; etiam Arabes aspiratius pronunciant subdita scilicet dentibus Lingva; Nos siccius vix apposita ac celeriter abducta.

G.

G Unum eundemq; durum vel potius aspiratum sonum semper obtinet ut: *gadam divino.*

Quemadmodum in dictionibus Græcis ita etiam in Latinis **G** integre pronunciant Poloni. Nosque Germanos taxant quod vel n cum g miscemus efferentes in ignis pro ignis: vel in j vertimus ut lejimus pro legimus. Iterum addere libet Scaligerum nostrum: Proximum ipsi C est G. Itaq; Cneum & Gneum dicebant: Sic Curculionem & Gurgulionem. Appulsa enim ad palatum Lingva, modicello relicto intervallo, Spiritu tota pronunciat.

H.

H litera soni est aspirantis vt **Chleb** Panis.

H apud Græcos aspirationis nota, apud Hebræos Laringos Germanos aliosq; omnino est litera. Siquidem dictionem constituit & distingvit. Aliud enim hara est, aliud ara. Vulgus polonorum literam hanc male triplicat pro HA dicendo CHA; idq; in ipsas deducit Voces.

K.

K Unum & eundem sonum semper obtinet vt **Kokoß** Gallina.

Kappa locum suum meritò obtinet in Lingva sancta, Græca, Polonica, Germanica, aliis: At in Latina non ob usum sed ob luxum inquit justus Lipsius. Quia C & Q vicem ejus satis superq; obire possunt: Nec differt sono de vero & genuino sono loqvor sed tantum Specie. Alii concedunt specie tantum non sono differre, indeq; prisos promiscuè scribere solitos fuisse; arka, arca: sed insimul, sicut Y & Z in dictionibus Græcis ita & K non male adhiberi adserunt recteq; scribi tam per K Kalendarium quam per C Calendarium.

P.

P Duplex est; Simplex quod soni est durioris vt **Lup/ præda**. Notatum quod soni est mollioris vt **Lup/ prædare**.

P Saxonicum quandam præ se videtur ferre cognationem cum P duriore Polonorum: P misnicum cum signatò. Apud Latinos litera P nullum finitur vocabulum; è diverso apud Polonos per plurimam in hanc literam desinunt Voces.

T.

T Unum eundemq;ve sonum retinet vt **szata** vestis.

tē T vel t formam Ansonius hoc expressit versiculò

Malus vt antennam fert vertice sic Ego sum t.

Potestatem communem habet cum Theth Hebr. Tau Græco & Te Latino. An verò potestas illa, præcipuè in Latinis, immutari queat, questio nō est infima. Iulius Cæsar Scal. pla-

ne negat. Pet. Friderus paulo mitius loquitur pag. 8. Grammatices suæ: Literam *T* sequente *i* cum alia in eadem dictione vocali tanquam *C* vel *Z* quidem legunt: Vnde gratia Italica & Germanica legitur quasi *grazia*, Gallica quasi *gracia*: sed cum loquendi & scribendi similis esse ratio debeat: fortasse id corrigendum erit: præcipue ubi est aliquid periculi: sicut in *Vitium* à *Vitis*, *vitium* à *vito*, *noctium* à *nox noctis*, *litium* à *litis*, ad differentiam *noxium*, *viciium*, *licium*. Deinde observandum *t*, appositio *h*, aspirari, in Lingua quidem Latina & Germanica; non verò Polonica.

VV.

VV duplex est: Simplex quod est soni crassioris ut *Zdraycow* Impostorum.

Notatum quod est soni mollioris ut: *Krew* Sangvis.

Cognatae literæ sunt *F* & *VV*. *F* in dictionibus verè polonicis usum plane nullum habet, sed tantum in peregrinis quales sunt *fortel/ szafute/ trasi sie*. *VV* effertur sono strictiore ut *φ* Græcū: *F* paulo laxiore. Atque hinc Cicero testem Græcum irrisit, quod cum primum literam in nomine *Fundanius* exprimere vel non posset vel nollet; eam proferret quasi *Phundanius*. Idem adhuc hodie usui venire solet inter Germanum & Polonum; quorum alter nationis suæ tenens pronuntiationem tanquam optimam, alterum secus voces eloquentem miratur, sæpe etiam ridet.

Fuerunt mutæ; sequuntur semivocales.

Semivocales sunt 6. Consonantes reliquæ:

L, M, N, R, S, Z,

L

L Duplex est. Simplex & Virgulatum ut *Wylai* Effudit.

L Simplex apud Græcos Latinos & alios idem est ut *λός, λείβω*. Virgulatum Lingvis plerisque ignotum est. Ideoque peregrini-

peregrinis prolatu difficile. Facile autem reddetur si superiores dentes extremitate Lingvæ molliter feriantur. Neq; vero omnibus omnino inusitatum. Nam ut I. C. Scaliger: L geminant atq; aspirant etiam cum solum est Gabali, Aruerni & Ligurum Taurini locis aliquot. Contra nostrum vulgus vix adduci potest, ut geminent. Græci nunc sic pronunciant ut aliquid aliud intelligas, quasi succedat I consonans ipsi L & sequentem præeat vocalem: quam pronunciationem audias hodie apud Thuscus, quum dicunt Gli: & apud Vascones quum postponunt aspirationem: apud Hispanos quum geminant. Sic igitur Græcus ἀλιάδα: Thuscus Agliada: Vasco, Alhada: Hispanus Allada: Omnes æque male si ad Latinitatem sese conferant. Rectè si ad Latinitatem se conferant, Nam alias sua cuiq; Lingvæ Gratia venustas & proprietates; sed quæ Lingvæ augustæ neq; præferri neq; dominari debet.

M

M Duplex est: Simplex & Signatum ut pielsgrzym/ piśm.

Quintilianus l. 12. c. 10. Quid quod plerq; nos illam quasi mugiente litera claudimus M. Quæ nullum Græcè verbum cadit. At N jucundam & in fine quasi tinnientem illius loco ponunt, quæ est apud nos rarissima in clausulis. Idem approbat I. C. Scaliger l. 1. de causis L. L. c. 10. Vbi erudite consonantium potestates enucleat. Licet autem Lingvæ Polonica M non rarò admittat præcipue in Verbis: tamen non rarò etiam adhibet N saltem implicitum tam in Nominibus quam Verbis, ut hac ratione quasi certare videatur cum Lingvæ Græcæ elegantia atq; varietate.

N.

N duplex est: Simplex & signatum ut nā Νόν.

Miratur Lipsius N cum tam suaviter sonet, toties omisam à Græcis. Illorum enim est μάλλιός qui Latinis Manlius. ο'ρήσιος Hortensius. κλήμης, Κόστας, Γαλής. pro Clemens, Constans, Valens. At Poloni tantum abest ut omittant ut etiam nunquam

nunquam duplicent vel triplicent, Sit omnium unicum exemplum *panna*/ ubi n signatum quasi duplicatū effertur. Sed & in peregrinis nominibus literis mirum quantum trajectis N retinent, ut apparet ē nomine *Jendrey*/ quo Andreā appellant. Præterea, quod I. C. Scaliger de Italis & Insulanis Græcis refert quod N aspirent potissimū sequente I, EI, OI, aut Y. Idē in Polonis observatur.

R.

R Unum eundemq; habitum obtinet *para par*.

Poloni literam hanc nude ponunt, licet eam sono asperiore proferant, pro-ut Græci eandem expresse aspirant. Id verò apud Latinos an rectē fiat lubet audire illustrem Scaligerum: Quidam minus sapienter etiam Romam aspirant, cum tamen Romani Ipsi de suo R omnem exemerint usum aspirationis. Stultius autem, qui etiam Renum fluvium! Neq; enim Germani ei elemento apponunt flatum ullum. Lenissimè enim sua Lingva pronunciant Judicem & annulum & eqvum (*Richter/ Rting/ Rosh/*) & alia. Neq; par est nobilissimæ Gentis fluvium à Græculis rationem nominis accepisse: sed qua nunc voce Pruinam (*Reiff*) appellant, fortasse aqvam omnem gelidam, atq; inde etiam Renum nominarint.

S.

S duplex est: Simplex & Signatum ut *Nos Nasus, Nos ser.*

Literam hanc Polonia eandem cum idiomate Sancto habere videtur; rectēq; eam cum sibilo effert. Sicut vel silendi interjectio ST innuit, quæ præter sibilum nihil significat. De litera hac præclare pro more suo Scaliger: S, facilima omnium literarum, neq; enim sine ipsa efflare possumus. Quare non est merita ut à Pindaro diceretur *Σανισβδηλον*. Dionysius quoque cum R generosissimam vocat, at ipsum S expellit rejicitq; ad Serpentes: maluit canem irritatam imitari, quã arborum naturales susurros sequi. Pronuncianda vero est masculino ac constanti tenore non dimidiato ut Itali & Galli, qui per Z proferunt. Idem enim sonus est in Misi, qui in Misus; sed duplo

major:

major: non est igitur alia vis sed duplicata: distat enim non Substantia sed quantitate. Merito jure hæc applicari possunt Polonis, qui ut familiarissimè ita rectissime litera S utuntur.

Z.

Z triplex est: Commune signatum & punctatum ut zamet arx. Ziarno granum. Zart jocus.

Apud Latinos duplices numerantur X & Z. Poloni verò in paucis dictionibus usurpant literam X, maluntq; peritiores pro eâ scribere Bs ut *Xiãze Bsiãze* Princeps. Porro Zetha sicut Polonis hodie crebrum est, ita ut casibus obliquis Verborumq; personis adjungatur, licet in thematibus non habeatur in primis post R & D, ut Rura *Rurze* fistula *Jde Jdzies* eo: ita Græcis olim asolens fuit; sed, teste Verepéo, Romanorum auribus odiosum. Vnde pro eò scripserunt aliquando S simplex ut Sagunthius. Nonnunquam mutarunt illud in S geminum ut Masfa Messentius, Græcisso. Differt tamen Z ab S. quod Z sibilum habeat duplicem; S simplicem. Qui igitur Z recte proferre volet, sibilum literæ S oportet geminet, sed quadam cum verecundia sine affectatione. Alias immodicum sibilandi studium Romanis auribus semper ingratum extitit. Id quod observandum est ne studentes Lingvæ Polonicæ, aliquid detrahamus Lingvæ Latinæ. Nam cū singulæ fere Lingvæ aliquid peculiare habeant, idq; superioribus annis minus observaretur, fiebat sæpe ut Germani, Itali, Poloni, Galli loquentes Latine se invicem non intelligerent.

Hactenus fuit affectio literarum simplex: sequitur conjuncta quæ in literarum connexionem spectatur.

Estq; Variatio vel pronunciatio.

Variatio constat Adjectione, Abjectione, Trajectione.

Adjectio fit cum litera literæ additur.

E septem adjicitur præpositionibus, quando dictio sequens ab unâ vel pluribus consonantibus incipit, vitandæ asperitatis gratia; ut:

C

Bezema

Bezennie	pro	bez mnie	sine Me.
Nadenna	pro	nad mna	supra Me.
Odenne	pro	od mnie	à Me.
Przedenna	pro	przed mna	coram Me.
Przezennie	pro	przez mnie	per Me.
w Gdanſku	pro	w Gdanſku	Dantiſci.
ze Gdanſką	pro	z Gdanſką	Dantiſcô.

I præponitur aliis vocalibus emolliendi cauſâ, ut: **Swiatô** Mundi, **ciemnoſc** tenebræ, **Koſciol** Templum.

C omnibus fere vocibus affirmationis & emphæſeos gratia adjicitur ut: **Poydec** certe ibo. **Tue wierec** Non credo tibi.

Z post c & ſ ponitur quando obtuſius paulo & aspiratiuus ſunt exprimendæ ut **czarny** niger. **Deſzcz** pluvia. **ſata** veſtis. Adjicitur quoq; pronomini quando in Vocalem deſinit ut; **cz/oni3/ta3/to3**. Ze vero quando in Conſonantem ut **tenze/tymze**. Præterea notandum, poſt l ante alias vocales i non poni ut **Chleb**/non **Chlieb**. Deinde y nunquam ſcribi poſt G & K ſed ſemper i ſimplex ut; **Srogi** ſeverus.

Abjectio fit cum litera literæ demitur.

Talis abjectio uſitata eſt in Ablativo Inſtrumentali ut: **przy** **ſedl3** **liſty** pro **z liſtami** venit cum literis. Talis quoq; eſt in obliquis à **moy/twoy/ſwoy** ut: **moiego/mego**. **Moicy/mey**. Itæq; in præpoſitione **Ku**, qvę u abjicit ſi una pluresqve ſeqvantur conſonantes minus aſperæ ut **Kſobie** pro **Ku ſobie** ad ſe. At cavendum ne literæ genuinæ pro ſpuriis abjiciantur. Ita male ſcriberetur **Lepy** pro **Lepicy** Melius.

Trajectio fit cum litera literâ cognatâ trajicitur.

Ita trajicitur ſive mutatur.

a	} in	[e] ut	biały/ bielſy/	Albus.
o			e		biał bledu/	eror.
e			a		Swieto Swiat	feſtum.
ſ			vel o		Imie Imiona	nomen.
h			c		Czapka/ czapce	Pileus.
	[dz]		Noga nodze	Pes.

Talis

Talis variatio similiter evenit in alijs Linguis ut videre licet apud Iulium Cæsarem Scaligerum l. 1. de causis Linguæ Latinæ, loco sæpius citato : Apud Gretzerum quoq; in calce Grammatices Græcæ.

Fuit Variatio; sequitur pronunciatio, qua syllaba dijudicatur longa vel brevis Syllaba longa in plerisq; omnibus tam nominum quam verborum flexionibus invenitur.

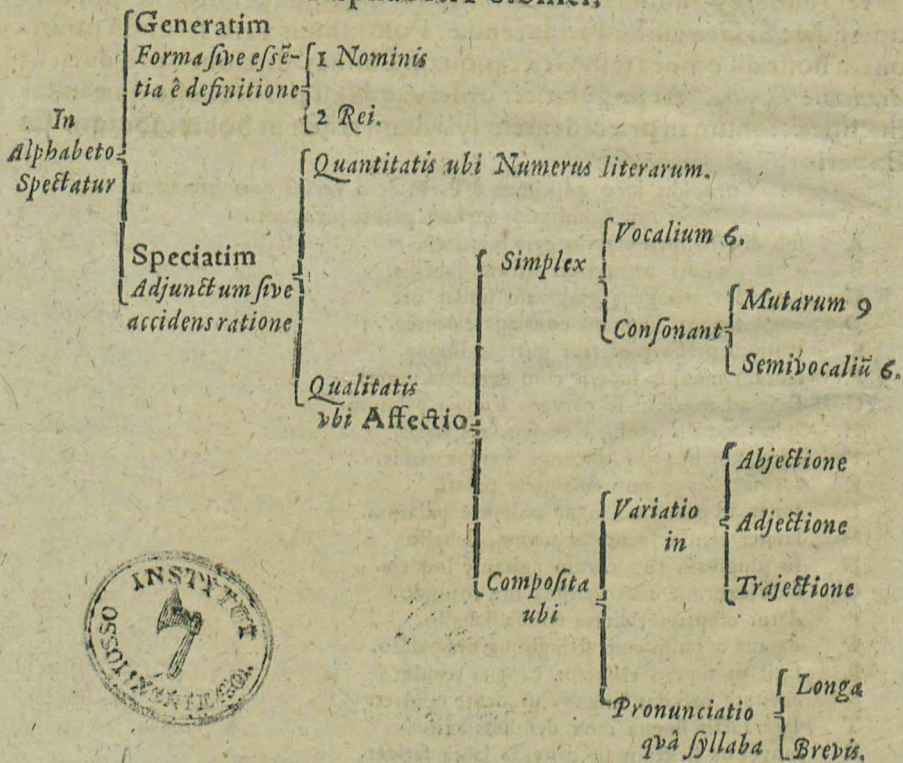
*Syllaba brevis in paucis dictionibus observatur ut **Balamars** Atramentarium.* Pronunciationem diximus affectionem literarum conjunctâ, qua voce simul Alphabeto includitur. Idem alijs fecerunt qui dissertationibus suis de literis etiam paucula hæc inseruerunt de Syllabis sive literis conjunctis ibidemq; quæstionem non ignobilem moverunt. *An sicut in prosodia ita etiam in Comædia, Academia alijsq; penultima sit producenda? Ad quâ breviter respondere possumus: Si Latinismû respicimus penultimæ sunt corripientiæ: Si Græcismû producendæ. Polonismû vero secundû positionem nostram omnes tam Græcas quam Latinas dictiones produci ut *Academia familia*. At singularitèr observanda est particula *sic* quæ instar Encliticæ tonum in præcedentem syllabam rejicit ut *doswiadeczam sic* Experior.*

Coronidis loco adjicimus è P. Fridero versus quæ literarum pronuntiationem non parum juyabunt :

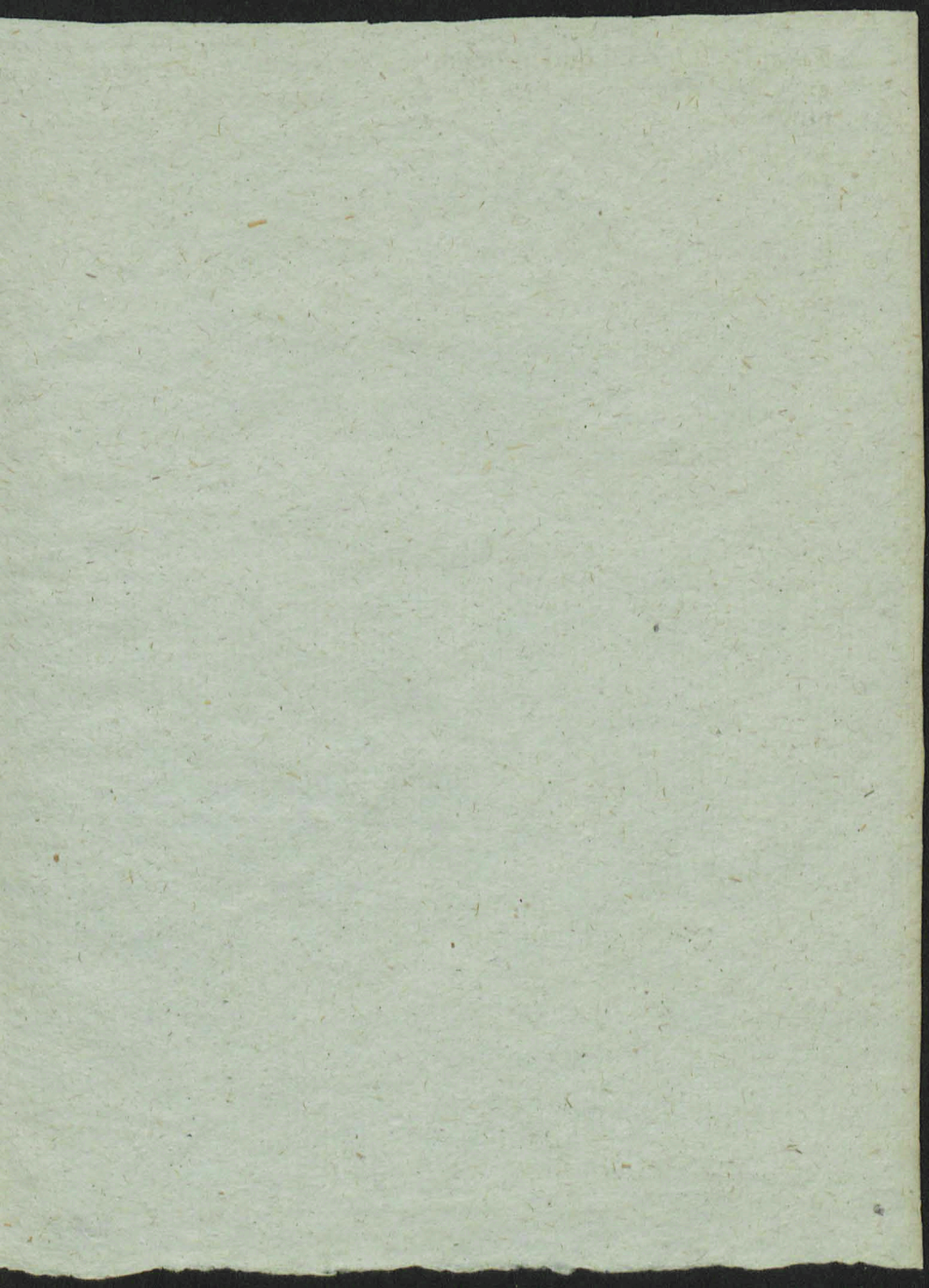
- A sub directo memorabilis oris hiatu est.
- B simul inclusis prorumpit utrinq; labellis.
- C summam attingens gingivam sibilat ore.
- D cogit superos linguam contingere dentes.
- E paulum pressa profertur gutture lingua.
- F labrum inferius superis cum dentibus urget.
- G facit ad medium se curvans Lingua palatum.
- H Spirat patulis ventus cum faucibus halat.
- I Linguam impellit contingi dentibus imis.
- K format fauces postrema parte palati.
- L tonat ad primum Lingua pulsare palatum.
- M leviter clauso formatur utrinq; labello.
- N fit gingivam tomicorum agitante loquela.
- O facit exoritur cum spiritus ore rotundo.
- P datur eruptis ter litera quinta labellis.
- Q damus appulso cum stringimus ora palato.
- R facit ut supero crispetur Lingua repulso.
- S cavitate oris dat linguam, ut deate susurret.
- T larâ tactis lingua mox dentibus exit.
- U movet os strictum sic provida labra fatigat.
- X reddit quicquid CE atq; ES formare videmus.
- Y psilon apprensus justum est procedere labris.
- Z eta per adductos producit sibila dentes.

Sic, DEO Iuvante, expedivimus institutum nostrum de *Alphabete Polonico*. Quod si quis præcepta ejus probe perceperit, ut expedite legere queat, non est dubium illum porro feliciter in Polonismo esse progressurum. Inprimis si reliquam Etymologiæ partem, quæ partim est in flexione partium orationis principalium, partim in recensione minus principalium adjunxerit: setq; in colloquijs exercuerit: quæ si viva voce institui poterunt vivam habebunt *εὐσφραγίαν* sin minus scriptis utendum est, qualia sunt Doctissimi Nic. Volckmari. Utinam vero dialogi è radicibus primigenijs secundum artem Grammaticam certi essent compositi! Sperari posset facilius & felicius juvenutis profectus.

Typus Alphabeti Polonici,

7746
/o

6199

7746
+

